

Muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

Foto: Peter van Meerendonk

Bron: waarneming.nl. Licentie:

De [muskusrat](#) is een knaagdier met een dikke, bruine vacht, kleine ogen en een kale zijdelings afgeplatte staart. De muskusrat kan 40 cm groot worden (zonder staart), de staart is maximaal 25 cm. De tenen aan de achterpoten hebben zwemvliezen. De muskusrat lijkt op de kleinere bruine rat maar deze heeft grotere oren en een langere ronde staart. De beverrat en de bever zijn veel groter.

Aanwezigheid en effect in Europa

Stand van zaken in 2017: de muskusrat heeft zich gevestigd in een groot aantal landen.

Effect op biodiversiteit / ecosysteem

Dichtheden van 20 of meer dieren per hectare kunnen het overgrote deel van de aanwezige vegetatie in een bepaald jaar vernietigen. Eén muskusrat kan 1,5 m² vegetatie per nacht verorberen, bij voorkeur rietsoorten. Als geconsumeerde plantensoorten achteruitgaan, kunnen niet-geconsumeerde plantensoorten (zoals zeggesoorten) fors in bedekking toenemen, waardoor de vegetatiesamenstelling verandert en rietvelden verdwijnen. Dit beïnvloedt de samenstelling van ongewervelde dieren die in het water leven (aquatische invertebraten) en vernietigt de plekken waar jonge vissen beschutting vinden.

Muskusratten eten ook *crustacea* (als rivierkreeft), insecten en schelpdieren zoals de driehoeksmossel (*Dreissena polymorpha*), maar ook bedreigde mosselen uit geslachten als *Anodonta*, *Unio* en de beekparelmossel (*Margaritifera margaritifera*). Dit is indirect schadelijk voor zeldzame vissoorten die hun eieren in deze schepdieren leggen, zoals de bittervoorn (*Rhodeus amarus*).

Door de graaf- en foerageeractiviteiten en hun ontlasting beïnvloeden muskusratten de abiotische (niet-levende) condities van het ecosysteem, zoals de stikstofhuishouding van de bodem.

Effect op ecosysteemdiensten^[2]

Door de activiteiten van de muskusrat verminderen een aantal waterkwaliteitskenmerken, zoals watertemperatuur, hoeveelheid zuurstof en de pH.

Overige effecten

Muskusratten graven onder meer holen in dijken, waardoor deze verzwakken. Dit is een gevaar voor de veiligheid omdat de kans op instorten en daardoor overstrooming toeneemt. Ze graven ook holen in oevers van rivieren en vijvers. De oevers raken

hierdoor verzwakt en kunnen instorten. Ook (spoor)wegen kunnen verzakken. In afvalwaterzuiveringsinstallaties zorgen vergravingen door muskusratten voor het vermengen van water van verschillende kwaliteitsniveaus, wat de functionaliteit van de installaties vermindert.

Muskusratten veroorzaken schade aan viskwekerijen en aan de landbouw. Ze veroorzaken vraatschade aan landbouwgewassen. Landbouwvoertuigen kunnen komen vast te zitten of wegzakken in de holen en koeien kunnen zich verwonden aan hun poten. De muskusrat kan drager zijn van diverse parasieten. Leptospirose (veroorzaker van ziekte van Weil) is de belangrijkste zoönose en kan gevaarlijk zijn voor zowel landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren en ook voor de mens. Daarnaast kan de muskusrat als reservoir dienen voor de gevaarlijke vossenlintworm (*Echinococcus multilocaris*).

Deze effecten waren aanleiding voor plaatsing van deze soort op de Unielijst van [EU-verordening 1143/2014](#).

Bron: [Europese risicobeoordeling](#)

Aanwezigheid en effect in Nederland

Stand van zaken in 2017: de muskusrat komt wijdverspreid in Nederland voor.

Effect op biodiversiteit / ecosysteem

Zie onder 'Europa'. In Nederland komt de vossenlintworm nog nauwelijks voor in muskusratten maar de verwachting is dat met het aantal besmette vossen ook het aantal besmette muskusratten zal toenemen.

Overige effecten

Voor het laaggelegen Nederland is de schade die de muskusrat kan toebrengen aan dijken de belangrijkste bedreiging en reden voor bestrijding.

Wet- en regelgeving

[EU-verordening 1143/2014](#)

De muskusrat staat sinds augustus 2017 op de Unielijst met *invasieve exoten van EU-belang*. Een soort die op de EU-lijst staat, mag o.a. niet meer worden verhandeld en gehouden. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Wat te doen?

Sinds de muskusrat Nederland heeft gekoloniseerd, wordt hij bestreden. De Unie van waterschappen coördineert de bestrijding. Meer informatie over de bestrijding vindt u [hier](#). De jaarlijkse kosten van beheer door de waterschappen zijn ongeveer €35 miljoen. In Duitsland wordt de economische schade veroorzaakt door muskusratten geschat op ruim €12 miljoen per jaar.

Meer info over de muskusrat

Oorsprongsgebied

De muskusrat komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika.

Habitat

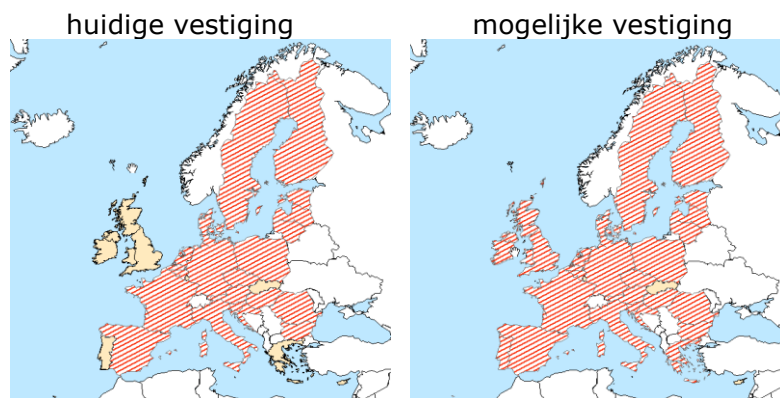
De muskusrat leeft vooral op de oever van meren, vijvers, waterwegen en andere wetlands. De muskusrat maakt bij voorkeur hollen in veenachtige oevers, maar bij het ontbreken daarvan worden ook nesten van riet gemaakt.

Introductieroute Europa

in 1908 is de muskusrat in Tsjechië geïntroduceerd voor de pelsdierfokkerij. Ook is dit dier in diverse landen uitgezet voor de jacht. Na vestiging in de vrije natuur heeft de muskusrat zich op eigen kracht over andere landen in Europa verspreid.

Aanwezigheid in de EU

De muskusrat heeft zich al gevestigd in België, Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Spanje, Tsjechië en Zweden. Het dier kan zich ook vestigen in Ierland, Griekenland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk. De muskusrat heeft zich in het verleden gevestigd in Ierland en het Verenigd Koninkrijk, maar is daar succesvol uitgeroeid.

Introductieroute Nederland

Zie onder 'Europa'.

Aanwezigheid in Nederland

In 2017: de muskusrat komt wijdverspreid in Nederland voor.

Eerste waarneming in de Nederlandse natuur: 1941.

Kans op introductie, vestiging en verspreiding

De muskusrat heeft zich al gevestigd in Nederland. Nieuwe introducties komen door grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding. De muskusrat heeft een hoge reproductie (2-3 worpen per jaar met 2-14 jongen) en is zeer mobiel.

Risicobeoordeling

[Europese risicobeoordeling](#)

Expertpanelbeoordeling 152 invasieve Exoten, 2015. NVWA. [datasupplement 10: zoogdieren](#)

Bronnen

[Nederlands soortenregister](#)

Leewis, R., Duistermaat, H., Gittenberger, A., Have, T. van der, Soes, D.M., Valkenburg, J. van. **Veldgids Exoten**. 1-192. KNNV Uitgeverij, Zeist.

[Gaaff, A., Graaff, R. de, Michels R., Reinhard S. Vrolijk H., 2007. Economische schade als gevolg van graverij en vraat door muskusratten, LEI, Rapport 4.07.05](#)

[Borgsteede F.H.M., Tibben J.H. van der, Giessen J.W.B., 2003. The muskrat \(*Ondatra zibethicus*\) as intermediate host of cestodes in the Netherlands.](#)

[Veterinary Parasitology, 117:29-36.](#)

<https://www.uvw.nl/exotische-waterplanten-kosten-waterschappen-extra-miljoenen/>

Laatste update: 20-3-2018